

en la qual veiem revivre les antiquíssimes corporitzacions humanes de druides i hamadriades. L'home i el roure: una ànima encarnada en dos cossos: soldant els membres esqueixats d'un, tornarien a unir-se les entranyes *esquinçades* dins el ventre de l'altre: i ho faria el déu de les boscuries, en aquella nit en què els fallaires li dansen en la selva pirinenca una fantàstica, processional davallada.

El mot *esquinçar* dins les llengües romàniques és una peculiaritat del català i la llengua d'oc: veg. l'exposició dels detalls referents a aquesta (on apareix ja des dels trobadors), en el DCEC (ESGUINCE), i avui hi perdura sobretot en els parlars del domini llenguadocià (fins a l'Erau i el Roergue inclusivament), però també és més o menys de tot el gascó, fins a la Gironda, en forma, en part, reduïda fonèticament a *esquis-sar*, com és bastant normal en llengua d'Occ: «*esquissà: déchirer*» (Moureau, *Patois de la Teste*). Remunta indubtablement a una creació del llatí vulgar, *EXQUINTIARE, potser sempre limitada a la Romània circumpirrenaica.

La formació d'aquest verb des del punt de vista morfològic i semàntic ja l'he explicada a dalt. Però la compendrem millor si prestem atenció al fet que també es va formar, amb lleu variant morfològica, un ll. vg. *EXQUINTARE, amb sentit si fa no fa igual, com posà de relleu Spitzer (ZRPb. XLVI, 616). Això va donar una altra forma occitana, *esquintar*, que allí trobem ja, amb el matís de «*déchirer, mettre en lambeaux*», des dels clàssics del S. XIII: en el *Jaufré* apareixen ambdues, i amb aplicació ben semblant, totes dues parlant de roba: «*fu sa gonela esquintada, / tro aval, de<s>-so<t>s la tetina*», «*vi venir cor<t>ent / un escudier bel e asaut, / e ac esqui<s>sat son blisaut / tro aval, desús la sentura / -->*» (vv. 2304, 2206).

Aquest *esquintar*, a penes es pot dir que en català l'hàgim tingut, però sí que és viu en el Conflent i l'Alta Cerdanya, amb el matís de 'fer malbé, destrossar, espatllar': «*ve la pedregada i vos ho esquinta tot*», Aiguatèbia (1960), «*pobre home, el va esquintar un carro que baixava amb el cavall desbocat*», Jújols, i amb el valor d'"espatllar" vaig sentir-lo a tres o quatre pobles més de Conflent i Cerdanya, com a Èr: «*aquest camí el van eskintá amb el ròssec*» (arrossegant-hi troncs i carrassos, el van enfondir excessivament, eixorrancar), 1959.

DERIV.: *Esquinç* [Aversó, *Torc.*, § 1357.1 i 2, *esquinç*, sens dubte com a subst. i com a forma verbal; 1575, OPou, supra] «no havent-se fet mal de veres, me n'alegro de la cayguda de l'Albert, de l'*esquins* del pantalon», Noller (*Vilanu*, 150); «una fulla caurà demà, les demés --- donant la cara al vent perquè les afalagui --- una altra fulla despresa volejarà [-ejarà??] més tart --- elles tan verdes, tan altes y tan orgulloses, en aquell vehinat d'aucells, de claror y d'*esquinsos* de sol, jauran en terra humida», EmVilanova (*Plorant i Rient*, p. 70); «i ens sembla veure Déu en un *esquinç* del blau!», J. Pijoan (en un dels alts poemes del «*Meu Don Joan Maragall*»). Quant a la variant fonètica *esquinç* —font de l'*esquinçe* de Cervantes i del cast. nor-

mal— és també *esguins* en el Maestrat (GaGirona, p. 297) i es deu estendre fins a l'extrem Sud del domini, car d'allí degué passar a Múrcia (amb el pas, normal en aquella fonètica, de *zg* a *b*): *esjinçe, desjinçe, desguinche* (com també *esjinzar*), segons les zones (Ga. Soriano). A l'Alt Pallars diuen +*esquincec* (-*ék*) per 'esquinç' (Farrera, 1933). *Esquinçada; esquinçadis; esquinçador; esquinçadora. Esquinçadura* [S. XIV]. *Esquinçament* [Eiximenis, *DComp.*, *CoDoACA* XIII, 347]. *Esquinçó* (<-*çab* -*ATIONE* judicant per la dita vella «cada rentó, un *esquinçó*», cap a la Baixa Tordera).

Esquinçall [1878], i en el testament cívico-poètic del gran desterrat, sublimació de la lacerada a la Rambla, Terol i Pàndols: «Potser ja massa dies he comptat / i en un recolze inconegut m'espera / la fi. Pugui jo caure incanviat, / tot fent honor, per via dretura, / amb ulls humits i cor enamorat, / a un *esquinçall*, en altre temps bandera» (Carner, *O. C.*, 1968, 803).

CPT.: *Esquinça-robes* 'reixa que té punxes' (pall.); '+espècie de dragó (més que no de sargantana)' (que encara que un caçador de Cadaqués, 1964, em deia que *només mengen «papos»* = 'cuques', també es fa quen pels armaris de roba).

Esquinçell, V. *cancell* (amb *i* deguda al timbre de la *ç* mall. i de la *s* postalveolar) *Esquinència, esquinèntic*, V. *esquinància* (ESCARRANSIT) *Esquinnet* encreuament d'*espignet* amb *escainet = *escatainet* 'clam estrident de la lloca, etc.' *Esquinorci*, també els vells pescadors de Sant Pol deien (1920) «passar un *kinçsiu*» per ratxada o sèrie de tribulacions *Esquinçarrar, -xarra*, metàtesi d'*eixancarrar* (*esxinc-*) *Esquinzell*, V. *esquinçell* *Esquir, esquira*, V. ap. a ESQUILAR *Esquiria err. tip. copiant *esquirria* de Lab. (1839) +*Esquiricat*, V. *eixerit* *Esquiria*, V. *esquerda*

ESQUIROL, igual que l'alt-aragonès *esquiruelo*, l'oc. *escuriol* o *escuròl* i el fr. *écureuil* id., prové d'un diminutiu que el llatí vulgar va formar del gr. *oxloupōs* id., compost de *σνία* 'ombra' i *οὐρά* 'cua', pròpiament 'el qui es fa ombra amb la cua'; probablement la base romànica és *scurrolus*, diminutiu de *scurius* resultant d'una transposició de *sciurus* = *oxloupōs*, car també l'it. *scoiattolo* resulta d'un diminutiu de *scurius*; en català es degué passar des d'*escuriol* a *esquirol*. □ 1.ª doc.: 1271, i ja 1153 manllevat per l'aragonès de Tudela.

En la Tarifa de Barcelona de 1271, s'enumeren «peyls de salvay<i>na, lo centenar: 6 drs. ---; lo centenar de les pels dels *esquirols*: 4 drs.; la dotzena dels erminis e de ventresques de lúdrics: 2 drs. ---» (*EntreDL* I, 157.51). Sovint en docs. semblants: «lo centenar dels *esquirols* --- 2 drs., 1284, Perpinyà (RLR IV, 371); 1352, *Diplomatari de l'Or. Cat.*, de Rubió Ll. (279); l'*InoLC* recull una dotzena de testimonis en fonts ross. des de 1284 a 1385 (s. v., un altre de 1370, s. v. *gàbia*). Però des de molt abans les pells